

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒ - ๑๔/๒๕๕๓

ประธานวุฒิสภา ที่ ๑

ผู้ร้อง

ประธานสภาผู้แทนราษฎร ที่ ๒ และที่ ๓

สมาชิกวุฒิสภา ที่ ๑ ถึงที่ ๑๖

ผู้ถูกร้อง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ ๑๗ ถึงที่ ๔๕

รธน. มาตรา ๔๘ มาตรา ๑๐๖ (๖) และมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) (๔) และวรรคสาม

การกระทำอันต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ อันทำให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๖ (๖) และมาตรา ๑๑๙ (๕) ประกอบมาตรา ๒๖๕ และมาตรา ๔๘ เมื่อเป็นการกระทำภายหลังจากมีสถานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาแล้ว จึงไม่รวมถึงการถือหุ้นที่มีมาก่อนวันเลือกตั้งหรือวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการสรรหา สมาชิกวุฒิสภา โดยข้อห้ามมิให้กระทำการไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมตามบทบัญญัติมาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) มีเจตนาห้ามมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กระทำการใด ๆ ที่สามารถใช้หรือถูกใช้สถานภาพหรืออำนาจหน้าที่เข้าไปมีส่วนได้เสียในบริษัทที่ประกอบกิจการ อันเป็นการต้องห้าม บทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวจึงมีความหมายรวมถึงการถือหุ้นในบริษัทที่ แม้จะมีได้ประกอบกิจการอันเป็นการต้องห้ามโดยตรง แต่หากบริษัทนั้น เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทอื่น (Holding Company) ที่ประกอบกิจการอันเป็นการต้องห้ามในจำนวนมากพอที่จะทำให้มีอำนาจครอบงำ กิจการของบริษัทที่ประกอบกิจการอันเป็นการต้องห้ามได้ ย่อมเป็นการกระทำโดยอ้อม เมื่อการห้ามเข้าถือหุ้น ในบริษัทที่ต้องห้าม รัฐธรรมนูญไม่ได้ระบุว่าจะต้องถือหุ้นจำนวนเท่าใด และไม่ได้ระบุว่าต้องมีอำนาจ บริหารงานหรือครอบงำกิจการหรือไม่ ฉะนั้น การถือหุ้นเพียงหุ้นเดียวก็ย่อมเป็นการถือหุ้นตามความหมาย ในรัฐธรรมนูญแล้ว แม้ผู้ถือหุ้นจะไม่มีอำนาจบริหารหรือครอบงำกิจการก็ตาม แต่รัฐธรรมนูญห้ามการถือหุ้นไว้ ชัดเจนก็เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิก วุฒิสภา มีช่องทางที่จะใช้หรือถูกใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในทางใดทางหนึ่ง

สำหรับบริษัทต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) (๔) และวรรคสาม ประกอบ มาตรา ๔๘ มิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา คู่สมรส และบุตรเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้น ในบริษัทที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคม และบริษัทที่รับสัมปทานจากรัฐอันมีลักษณะผูกขาดตัดตอนไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ (๑) บริษัทที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือ โทรคมนาคม (๒) บริษัทที่รับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือบริษัท ที่เป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ซึ่งการรับสัมปทานจากรัฐ ๓ หมายถึงการที่รัฐให้สิทธิกับเอกชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชาติ หรือจากสิทธิประโยชน์อันเป็นสาธารณะ สัมปทานจึงรวมถึงประทานบัตรที่รัฐออกให้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นการให้สิทธิ อันมีลักษณะผูกขาดตัดตอนหรือไม่ก็ตาม

ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑๙ , ที่ ๓๓ และที่ ๔๒ ถือหุ้นในบริษัทอันมีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) คู่สมรสผู้ถูกร้องที่ ๓๐ และที่ ๔๐ ถือหุ้นในบริษัทอันมีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๒) และวรรคสาม และผู้ถูกร้องที่ ๔๔ ถือหุ้นในบริษัทอันมีลักษณะต้องห้าม

ตามมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๔๘ จึงเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องทั้งหมดสิ้นสุดลง
ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๖) นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย

ย่อโดย นางสาวพัลลภา ดาเกลี้ยง
นักวิชาการคดีรัฐธรรมนูญปฏิบัติการ

นางสาวพรพินี ปลุกเจริญ
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี ๔

นางสาวณิชภา ภูมินายก
ผู้อำนวยการสำนักคดี ๒